

Robert Grzelakowski

Siła mediacji w konfliktach o dziecko

STUDIUM PSYCHOLOGICZNO-PRAWNE

Autor podejmuje próbę wykazania cennych zalet mediacji rodzinnych - niewygodnych dla sądów rodzinnych - w rozwiązywaniu konfliktów o wykonywanie władzy rodzicielskiej, realizowanie kontaktów dziecka z rodzicem i pieniądze, które się za tym kryją...

© Copyright by Robert Grzelakowski

Wszelkie prawa zastrzeżone. Niniejszy utwór objęty jest prawem autorskim i żaden jego fragment nie może być przerabiany, rozpowszechniany lub w inny sposób naruszać prawa autorskiego, bez uprzedniego zezwolenia na piśmie, z wyjątkiem prawa cytatu.

Autor: Robert Grzelakowski

Siła mediacji w konfliktach o dziecko

STUDIUM PSYCHOLOGICZNO - PRAWNE

Wydanie II (uaktualnione i uzupełnione)
Stan prawny na 25.12.2019 r.

ISBN 978-83-939732-0-0

Książkę dedykuję swoim Córkom – inspiracją dla mnie jest ojcowska troska o moje córki, niepokój o ich prawidłowe wychowanie w pełnym zagrożeń współczesnym, „zabieganym” świecie...

Serdecznie dziękuję wszystkim Respondentom, których informacje z wypełnionych ankiet umożliwiły powstanie tej książki i – mam nadzieję – przyczyniły się do popularyzacji mediacji rodzinnych.

SPIS TREŚCI

(wersja pdf)

1. Wprowadzenie	5
1.1. Dlaczego taki temat	5
1.2. Kto skorzysta z tego poradnika	5
1.3. Układ treści poradnika	8
2. Konflikty o dziecko – rodzaje, przyczyny i ochrona prawna dziecka	11
2.1. Natura ludzkich konfliktów i czy można ich uniknąć	11
2.2. Specyfika konfliktów w rodzinie	12
2.3. Konflikty w rodzinie - niszczą czy budują	17
2.4. Psychologiczne podłoże konfliktów o władzę rodzicielską i kontakty z dzieckiem	20
2.5. Ekonomiczne podłoże konfliktów o alimenty na dziecko	25
2.6. Inne przyczyny konfliktów o władzę rodzicielską, kontakty z dzieckiem i alimenty	26
2.7. Konflikty o władzę rodzicielską i kontakty dziecka z rodzicem w świetle prawa	29
2.7.1. Władza rodzicielska i kontakty z dzieckiem a dobro dziecka	29
2.7.2. Ochrona prawna dziecka w sytuacji konfliktów o władzę rodzicielską i kontakty z dzieckiem	47
2.8. Konflikty o alimenty na dziecko w świetle prawa	54
3. Czym jest mediacja	61
3.1. Umocowanie mediacji w prawie cywilnym	61
3.2. Definicja mediacji	72
3.3. Zasady przeprowadzania mediacji	73
3.4. Etapy/fazy działania mediatora	74
3.5. Jak wybrać dobrego mediatora	77
3.6. Czynniki determinujące zwrócenie się stron do mediacji	79
3.7. Pokonywanie przez mediatora oporu stron w trakcie sesji mediacyjnych	84
3.8. Wyrównywanie nierównowagi sił w trakcie mediacji	86
3.9. Rodzaje spraw podlegających mediacjom, które dotyczą dzieci	89
3.10. Udział dzieci w mediacjach rodzinnych – wskazania i przeciwwskazania	90
4. Siła mediacji rodzinnych i bariery w ich rozwoju	93

4.1. Czynniki mające wpływ na skuteczność procesu mediacji rodzinnych	93
4.2. Korzyści z mediacji rodzinnych dla dziecka i rodziców ...	95
4.3. Siła mediacji względem postępowania sądowego	98
4.4. Bariery w rozwoju mediacji rodzinnych	103
4.4.1. Bariery systemowe/institucjonalne	104
4.4.2. Bariery wynikające z nastawienia rodziców dziecka	112
4.4.3. Wpływ strony trzeciej na hamowanie rozwoju mediacji rodzinnych	113
5. Dzieci „bez” ojców – wyzwanie dla mediacji rodzinnych ? - badanie ankietowe	116
6. Podsumowanie i wnioski własne autora	211
6.1. Podsumowanie	211
6.2. Wnioski własne autora	212
Bibliografia	216

1. Wprowadzenie

1.1. Dlaczego taki temat

Konflikty rodziców o dziecko stanowią już olbrzymi problem społeczny a jego prawdziwe przyczyny są przekłamywane lub skrywane przed społeczeństwem.

Sądowy spór o dziecko „wygrywa” rozwodząca się kobieta z ok. 95% prawdopodobieństwem¹. Przy takiej tendencji od wielu lat i w zestawieniu z ogromną skalą rozwodów szacuje się, że w Polsce „wyprodukowano” od 1989 r. ponad 2 miliony dzieci wychowywanych bez ojców. W zdecydowanej większości takich sytuacji mają/miały miejsce konflikty pomiędzy rodzicami, w których zaangażowani są/byli dzieci.

Z kolei kilkunastoletnie funkcjonowanie mediacji rodzinnych, jako alternatywnej do sądowej metody rozstrzygania sporów o dziecko, pozwala już ocenić efekty, zalety i bariery jej funkcjonowania.

W świetle powyższego zasadne wydawało się uzyskanie odpowiedzi na pytanie, jaka jest siła mediacji rodzinnych w rozwiązywaniu konfliktów o dziecko a rozstrzyganych przez sąd: o wykonywanie władzy rodzicielskiej, w tym pieczę nad dzieckiem, o miejsce stałego pobytu dziecka, o kontakty dziecka z rodzicem i o alimenty.

1.2. Kto skorzysta z tego poradnika

¹ Por. W. Stojanowska, *Władza rodzicielska pozamałżeńskiego i rozwiedzionego ojca. Studium socjologiczno-prawne*, Warszawa 2000, s. 13.

Niniejsza publikacja ma na celu szerokie upublicznienie skali i znaczenia problemu konfliktu rodziców o dziecko dla jednostki i rodziny a w konsekwencji dla społeczeństwa oraz podjęcie próby nakłonienia skonfliktowanych rodziców do łagodzenia konfliktów o dziecko przy pomocy mediacji, zamiast ich sądowej eskalacji.

Autor publikacji starał się wczuć w rolę dziecka zaangażowanego w konflikty pomiędzy rodzicami i dołożył starań, aby dochować proporcji w przedstawianiu rzeczywistych przyczyn konfliktów rodziców o dzieci. Skutkiem konfliktu rodziców o dzieci jest coraz więcej dzieci „bez” ojców. Dlatego autor postawił sobie także za cel zbadanie, jakim wyzwaniem dla mediacji rodzinnych jest ograniczenie liczby dzieci „bez” ojców, którym odebrano dzieci wbrew ich woli.

Zalety mediacji rodzinnych są szczególnie istotne na tle postępowania sądowego ponieważ procedury sądowe nie przewidują środków i metod rozładowywania konfliktów i napięć w rodzinie. Potwierdzają to badania naukowe wykonane także na użytek tej publikacji i przedstawione w rozdziale piątym. Znamienny jest głos jednego z ankietowanych ojców: „Praktyka wymiaru sprawiedliwości, to instytucja morderców w białych rękawiczkach, która doprowadza ojców do samounicestwienia, albo więzienia...”.

Wartość dodaną poradnika zwiększa ponad 810 stwierdzeń – nierzadko szokujących - opartych na faktach (cytatów), uzyskanych od ojców w trakcie badań naukowych przez autora niniejszej publikacji w zakresie

związanym z zapobieganiem zjawisku dzieci „bez” ojców dzięki mediacjom rodzinnym.

Poradnik jest skierowany do tzw. słabszego rodzica, zaangażowanego już w ostry konflikt o dziecko, mającego świadomość trudności, a często beznadziejności sytuacji, w której taki rodzic, a przede wszystkim dziecko się znaleźli. Intencją autora książki było wsparcie takiego słabszego rodzica poprzez przekazanie wiedzy o wyniszczającym rodzinę angażowaniu osób trzecich w konflikt o dziecko, o unikaniu w szczególności sądów, i nakłonienie do korzystania z mediacji rodzinnych.

Książka kierowana jest także do tzw. silniejszego rodzica w konflikcie o dziecko, aby podzielić się praktycznymi spostrzeżeniami setek rodziców opisujących tragedie dzieci, że w konflikcie o dziecko nie ma wygranego rodzica a traci przede wszystkim dziecko.

Należy w tym miejscu nadmienić, że autor tej publikacji spotkał dziesiątki rodziców (w zdecydowanej większości ojców), którym kiedyś wydawało się, że ostry konflikt o dziecko ich nie spotka, pozbawiając codziennego przebywania z dzieckiem.

Autor ma nadzieję, że ta publikacja przyczyni się do kreatywnego i jak najmniej szkodliwego dla psychiki dziecka, wychodzenia z konfliktu rodziców o dziecko/dzieci.

Książka stanowi studium psychologiczno-prawne, w którym zawarta wiedza pochodzi z profesjonalnej literatury, głównie autorytetu w zakresie mediacji rodzinnych dr hab. Hanny Przybyły-Basisty, oraz

doświadczenia i badań naukowych autora.

Pozostając w głębokim przekonaniu, że nikt nie zastąpi dziecku mamy i taty, albo taty i mamy, jak kto woli, a ono samo pragnie najmocniej w świecie kochających się i szanujących rodziców, życzę Czytelnikowi miłej lektury i poczucia, że warto było poświęcić czas na przeczytanie tej publikacji.

Robert Grzelakowski – w latach 2010 – 2011 odbył studia podyplomowe „Konflikty w rodzinie i mediacje rodzinne” w Szkole Wyższej Psychologii Społecznej (badania naukowe przywołane w tej książce wykonywane były na potrzeby pracy podyplomowej) a w latach 2011 – 2015 studia doktoranckie na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego; posiada doświadczenie jako kurator społeczny oraz ławnik sądowy w sprawach rozwodowych; przez kilka lat pomagał społecznie skonfliktowanym rodzicom, koncentrując się na dobru dziecka; niezależnie od powyższego ta książka nie powstałaby, gdyby nie dane mu było doświadczać trudów ojcostwa dla dwóch córek.

1.3. Układ treści poradnika

Udzielenie odpowiedzi na pytanie, jaka jest siła mediacji w rozwiązywaniu konfliktów o dziecko poprzedzone jest szczegółowym omówieniem problematyki konfliktów rodzinnych, poczynając od natury konfliktu jako takiego, poprzez rodzaje i przyczyny eskalacji konfliktów o dziecko, kończąc na prawnej ochronie dziecka w sytuacji konfliktu rodziców o dziecko.

Rozdział **pierwszy** to dedykowane do adresatów publikacji słowo wstępne autora o jego inspiracji dla powstania książki.

W rozdziale **drugim** Czytelnik uzyskuje wiedzę o konfliktach, taką jak:

- ✓ natura ludzkich konfliktów i czy można ich uniknąć;
- ✓ specyfika konfliktów w rodzinie;
- ✓ czy konflikty w rodzinie niszczą czy budują;
- ✓ rodzaje i złożoność przyczyn konfliktów o dziecko;
- ✓ prawna ochrona dziecka w sytuacji konfliktów o dziecko.

Rozdział **trzeci** zawiera podstawowe informacje o mediacji (np. umiejscowienie w prawie cywilnym, definicja i zasady mediacji, etapy działania mediatora) i rozbudowane informacje (np. czynniki determinujące zwrócenie się stron do mediacji, pokonywanie przez mediatora oporu stron w trakcie sesji mediacyjnych, wyrównywanie nierównowagi sił w trakcie mediacji, wskazania i przeciwwskazania udziału dzieci w mediacjach rodzinnych).

Po przedstawieniu wiedzy o konfliktach o dziecko w rozdziale drugim oraz o mediacjach rodzinnych w rozdziale trzecim, w rozdziale **czwartym** opisano siłę mediacji rodzinnych, w tym względem postępowania sądowego, oraz przeszkody w rozwoju mediacji rodzinnych.

Atrakcyjność poradnika zwiększa zawarte w rozdziale **piątym** badanie naukowe autora publikacji na temat znaczenia w praktyce mediacji rodzinnych dla zapobiegania zjawisku dzieci „bez” ojców, czyli których pozbawiono możliwości wychowywania swoich dzieci i/lub stałej bliskości z dzieckiem wbrew ich woli.

Wartość dodaną książki stanowią zawarte w rozdziale **szóstym** wnioski własne autora, w tym propozycje zmian legislacyjnych i systemowych.

Liczba stron tego poradnika jest efektem kompromisu wynikającego z dołożenia staranności w prezentacji tematu, zakładanej przydatności treści dla zróżnicowanych Czytelników i zakładanego ograniczonego ich czasu na czytanie książek.